

Наталія Гумен-Біланич

ПІД СОВИНИМ КРИЛОМ
ЕКОПОВІДАННЯ

Ужгород • 2022

УДК 821.161.2(477.87)'06-93

Г94 **Гумен-Біланич Н.М.**

Під совиним крилом. Екооповідання для дітей середнього та старшого шкільного віку / Наталія Гумен-Біланич. – Ужгород: Видавництво «Карпатська вежа», 2022. – 20 с.

Запропоноване вашій увазі екооповідання занурить у роздуми над проблемами зв'язку людини й довкілля, допоможе осмислити кардинальну важливість відповідального ставлення до природи, її багатства, дарованого людству Богом.

Споживацтво та руйнація навколишнього середовища – труднощі сучасності, з якими слід боротися, їх уникати та попереджати. На прикладі оригінального зв'язку проникливого, дбайливого лісника з лісовою пташиною – совою якраз і бачимо цю боротьбу.

Книжка адресована дітям середнього та старшого шкільного віку, а також усім людям доброї волі для зацікавлення й замислення над викликами сьогодення та відповідальністю перед Божим творінням.

Видано в рамках проєкту «Відповідальність за Творіння та жінки Карпат», що реалізується Міжрелігійним та громадянським природоохоронним форумом Східної Європи (IRCEF) у співпраці з природоохоронними підрозділами Церков за партнерської підтримки Архідієцезії Бамберга, Дієцезії Вюрцбурга (Німеччина) та Реновабіс (акція солідарності Німецької Єпископської Конференції з країнами Центральної та Східної Європи).

За загальною редакцією **Олександра Бокотєя**

Міжрелігійний та громадянський природоохоронний форум Східної Європи (IRCEF)

ISBN 978-966-8269-75-8

© Гумен-Біланич Наталія, 2022

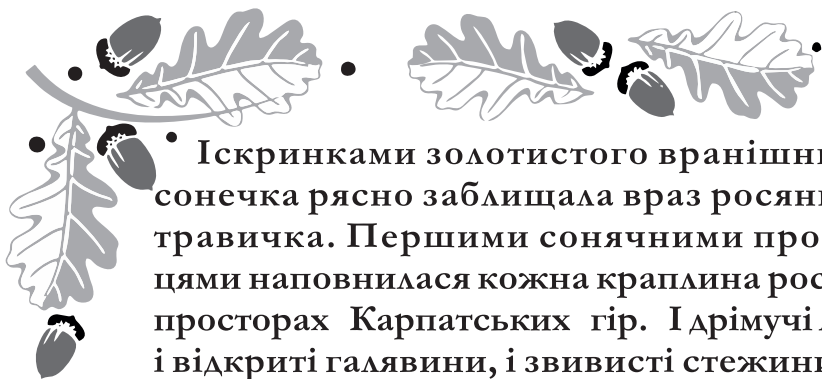
© Міжрелігійний та громадянський природоохоронний форум Східної Європи (IRCEF), 2022

© Архідієцезія Бамберга (Німеччина), 2022

© Дієцезія Вюрцбурга (Німеччина), 2022

© Реновабіс, 2022

© Видавництво «Карпатська вежа», 2022

Іскринками золотистого вранішнього сонечка рясно заблищала враз росяниста травичка. Першими сонячними промінцями наповнилася кожна краплина роси на просторах Карпатських гір. І дрімучі ліси, і відкриті галявини, і звивисті стежини на полонинах, і скелясті урвища та кручі, яри та рівчаки – усе вмивалося рососою-красою, наснаженою лагідним сонечком. Верховіття дерев спрагло хапало листям чи голками кожен життєдайний промінець і від того ще вищим росло та, немов дитя, тішилося безкорисній любові – любові сонечка.

У слід за деревами, травами, квітами оживали від сонячного дотику комахи та вся маленька і велика живність. Гармонійне поєднання квіткового аромату з гудінням, шарудінням, свистінням та співом усіляких мешканців природи свідчило про те, що світ довкола – живий та незорий, чуттєвий та самобутній, різноманітний та неповторний, зі своїми законами та природними правилами.

На рівнині, серед мальовничих карпатських краєвидів, розташувалися то тут то там, немов лісові грибочки, людські хатини. Село невелике, зате дружне, усі поміж собою знаються, товаришують. Не село це наче, а справжня велика родина. Кожна сім'я невтомно господарює на землі та біля худоби. А свійські тварини є у кожному дворі. Тож навіть до

магазину ніхто не поспішає, бо є все своє, домашнє, в екологічному середовищі вирощене, цілющими сонячними променями напоєне, росою ранковою вмите...

Децо на узвишші видніється трішки відмежована від інших невеличка хатка зі своїм теж господарством. Дві корівки, трійко поросят, з десяток курей, стільки ж качок, а ще й кролів кілька – усього вдосталь є. А поміж тим ще й двоє діток гамір здійсмають, забавляючись надворі. Метка господиня, їхня мама, уся в роботі. А тато має дуже важливу та відповідальну перед Богом і людьми справу – доглядати за лісом, піклуватися про порядок і затишок у ньому, адже він – лісник.

Благородна та кропітка ця професія, не кожному під силу. Тому-то й хатина лісника ближче до лісу розташована. А ліс тут велетенський, поєднує в собі й дрімучі праліси, і децо зріжені лісові масиви.

Усі ці володіння час від часу обходить пішки лісник. Щодня має новий маршрут, результати оглядин території фіксує на спеціальній мапі, занотовує все важливе для себе та для вищого керівництва.

Любить свою роботу лісник, хоч нелегка вона, однак йому не звикати, бо добре вже звик із дитячих літ – його тато був лісником і всьому, що сам знав та вмів, навчив і сина, а тепер і він навчатиме свого сина. Із покоління в покоління мандрують у цій родині цінні навички та вміння бути справжніми й відповідальними господарями на Богом створеній землі.

– У благодатному краї живемо... – замислено та вдоволено мовив до дружини лісник, злегка примружившись від ранкових сонячних променів, що виблискували веселкою на трав'яному килимі біля хати.

– Воно то так... – радо погодилася захекана від ранкової праці дружина, втираючи рукою запріле чоло. Хоч був ще тільки ранній ранок, та вже купа роботи біля свійської худоби та на кухні була позаду.

На столі на ганку чекав сніданок, парувало свіжоздоєне молоко, на тарілках вабила насиченою жовтизною яєшня, поруч у мисці – скибочками насічена редька, шойно з городу, а в особливій пошані чекав на смакування житній хліб, добряче намащений домашнім смальцем і обов'язково трішки посолений.

Діти ще солодко спали, а батьки сіли на ганку поснідати, щоб далі дзигами закрутитися у щоденних справах. Під солодкий серцю спів лісового птаства минуло снідання. Лісник подякував Богу і дружині за

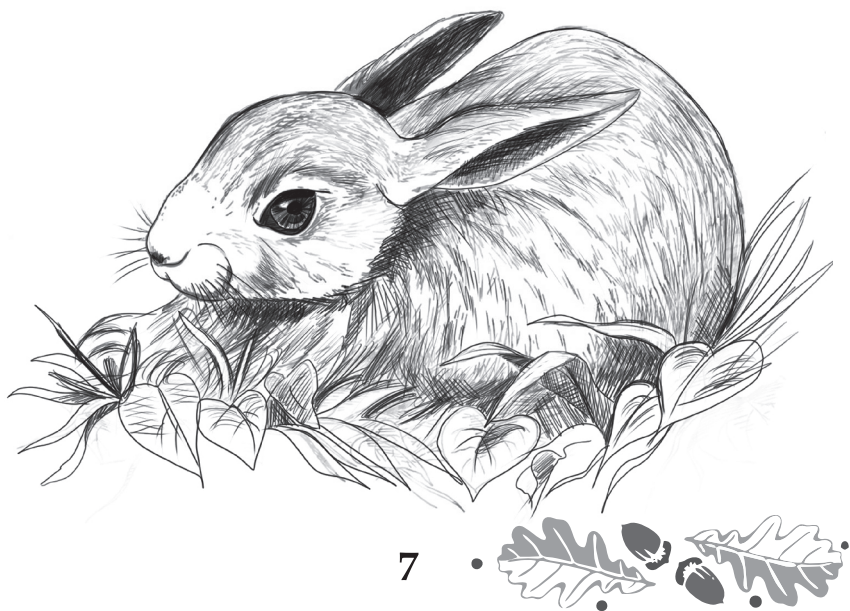
смачну їжу, втер густі вуса, ще все причмокуючи післясмак домашнього молока, закинув на плечі рушницю (носіння її вимагало обов'язкове правило уставу) та вирушив у ліс, як завжди, за визначеним маршрутом.

Лісник любив цей ліс, дуже любив, був одним цілим із безмежжям лісистих гектарів, знав, здавалося б, кожен корінчик могутніх велетнів-дерев, він душею розмовляв з лісом, сповнювався силою та здоров'ям, вдихаючи дарований лісом пахучий та насичений кисень. Що може бути краще за живу природу довкола, живу-живісіньку в кожному листочку та травиночці, в кожному порусі пташини, чи стрибку білки, чи дріботінні жучка, чи шарудінні підростаючого гриба?!

Єдине, що ранило душу й від чого аж ойкало в серці, то це коли доводилося рубати хворі, ледь живі чи просто здорові дерева, що підпадали під планову рубку (де-не-де ліс потребує чищення чи проріджування; усі такі нюанси й багато інших законів життя та розвитку лісу, його вирощування та відновлення вивчає спеціальна наука – лісівництво). Важко ліснику було це робити, хоч і розумів, що чинить правильно. Змалечку дуже цінував дерева, бо ще батько навчав, що вони ж – легені цілої планети!!! А з кожним бездумно зрубаним могутнім та здоровим деревом завдається шкода природі. Адже в мудрої природи все працює чітко, як годинниковий механізм, нічого зайвого нема, все виконує свою важливу місію.

Не раз уже тепер повчав лісник своїх дітей любити й шанувати природні багатства, висаджувати нові дерева, доглядати за існуючими, бути дбайливими господарями на довіреній Богом землі. Роззявивши роти, дітки щиро переймалися станом лісів на планеті, дуже хвилювалися за те, щоб усе довкола росло і жило. Вони, як і батько, як і колись дідо, навчилися любити ліс. Для них він був велетенським простором, сповненим гармонійного життя. Вони без особливих труднощів часом додали разом із татом кілька кілометрів лісистої території, добре орієнтуючись на кожному її клаптику. Вже знали кілька місцинок, де росте чимало їстівних грибів: боровиків, лисичок, підберезовиків, маслюків, сироїжок... Знали, де росте найкраща та найбільша чорниця; знали галявину з найсмачнішою ожиною та найсолодшою малиною...

* * *

Неспішно, але впевненою ходою крокував лісник ледь помітною стежиною. Сьогодні мав намір обстежити західний бік лісового масиву, найвіддаленіший куточок, куди вже давненько не навідувався. Означивши на карті свій маршрут, попрямував лісовим царством краси. Легка прохолода, тінистість, завжди присутній запах свіжопрілого листя. Довкола потроху вже розвіюється ранкова тиша, багато хто з лісових мешканців давно при роботі: кує то поруч, то десь іздала зозуля, уривчасто вистукує по стовбурах лісовий лікар – дятел, дзижчать всюдисущі комарі та мушки, де-не-де замиготить хвостиком ящірка, пострибає з-за куща полохливий заєць.

Лісник насолоджується цим лісовим світом, а також пильно спостерігає за змінами та потребами лісу, нотуючи все важливе: ось чагарник розрісся, а там дві колоди трухляві підпирають молодняк, а ось ґрунтовий зсув був, то й урвище з'явилося нове... Його легкі та водночас виважені кроки, здається, добре впізнають усі тут. Він ніби вдома. Гілки дерев, подекуди чіпляючись йому за плече, начебто вітають давно знайомого друга.

Хтось, окрім лісника, чутно зашарудів неподалік. Лісник поглянув ліворуч. «О! Вітаю вас! Як ваші газдівські справи?» – тихенько мовив, побачивши заховану заячу родину під велетенським пеньком. Мама-зайчиха крутнула голівкою, повела носиком, принюховуючись, чи є небезпека, і далі заходила годувати своїх малюків. А тато-заєць пострибав трохи

вбік, намагаючись пояснити ліснику, щоб не зачіпав його родини. «Та не бійся, вухастик, все гаразд, я тут у своїх справах», – заспокійливо, всміхнувшись, мовив лісник і рушив далі.

Кроки важчали, путь вела дещо вгору та вгору, подекуди крізь чагарники із малиною, ожиною, розлогою ліщиною, далі через молодий дубовий лісочок, а той плавно переходив у зрілий ліс зі славетними дубами. Старі, поважні... Їхне коріння, міцне та надійне, спрагло вбирає усю надмірність води. Що більший дуб, тим коріння глибше, а звідси й захист низинних територій від весняних чи осінніх повеней надійніший.

Йдучи віддавна знайомою лісовою місциною, лісник із задоволенням шурхотів опалим дубовим листям, мимохіть підкидаючи ногами його вгору. Попереду виднівся справжній віковичний дуб. Ніхто вже й не скаже, скільки точно сотень літ йому. Лісник пам'ятає його ще з часу дитинства, коли приходив сюди зі своїм батьком. Він і тоді був таким же могутнім велетом. Щоб його стовбур лише обійняти, треба щонайменше чотирьох людей, які би, взявшись за руки, стали щільно довкола дуба. Отакенний прадуб! А може, саме він є родоначальником усього дубового лісу? Може, саме його жолуді давали початок новим і новим дубочкам, аж поки не розрослося все на розлогу діброву. Над цим не раз розмірковував і сам лісник, бажаючи розгадати цю лісову загадку.

А ще дуб оцей був тим особливий, що став домівкою для родини сов. Не одне покоління цих

мудрих пернатих створінь народилося і жило в захищеному дуплі на узвишші. Їхнє гучнє та кількаголосє «угу-угу» розносилося далеко вусібіч по лісу.

Будучи тут дєсь місяць тому і спостерігаючи деякий час за поведінкою цих пернатих друзів, лісник зрозумів, що, ймовірно, вони в очікуванні потомства і, напевно, сова-самиця вже готується до висиджування яєць.

Совина пара добре впізнавала лісника: чи то за одним і тим же зеленуватим спеціальним вбранням, чи то за манєрою неспішного, виваженого кроку одним і тим же маршрутом. Але щонайменше дєсят

років поспіль вони зустрічали лісника своїм вітальним «угу». До того ж сова-самець настільки звик до лісника, що при зустрічі з ним, де б це в межах лісу не було, радо, по-дружньому сідав йому на плече. Знав покрутити голівкою, зацікавлено зазираючи ліснику просто в обличчя. Погладить лісник птаха по м'якенькому пір'ю, озветься добрим словом, поплеще долонею по могутніх його лапах у себе на плечі, та й відлітає крилатий друг, задоволений зустріччю, лиш замайорить барвистим оперенням, сірувато-бурим, із безліччю вкраплень, коричнево-рудуватих смужечок, цяточок та біленьких плямочок. А як вмотиться десь на дереві, то часом і не вгледити – таке ж бо непомітне серед природи, навіть маскувальне пір'ячко в нього. А літає тихо-тихенько, хоч і велика пташина.

Отож підходить лісник ближче до дуба зі совами, але не чує ні звуку. Придивляється вгору, де дупло видніється, та нічого особливого не видно. «Цікаво, де ж вони поділися? Сплять? Поспати вдень вони таки полюбляють, але й прокидаються легко, якщо когось ще здалеку вчують», – замислився лісник, постояв трохи, пороздивлявся довкола і вже хотів був іти далі, як із дупла визирнула голова сови. Це була самиця, вона з обережністю, насторожено поглянула на лісника, тихо привіталася «угу» і знову сховалася в дуплі. «Таки сплять, – подумав усміхнено лісник, а за мить почув пищання дрібненьких голосочків – совиних пташенят. – О! З'явилося поповнення, тож

сови тепер неабияк заклопотані, а татусь, як годиться, пішов, напевно, по харчі для своєї малечі», – лісник погладив у задумі свої густі вуса.

Аж раптом – стрепенувся від несподіванки: просто перед обличчям з'явився сова-татусь. Та от тільки не всівся, як зазвичай, ліснику на плече, а так стурбовано вимахував крильми, кружляв довкола лісника, виклацував своїм гачкуватим дзьобом дивні звуки. «Це що з тобою, друже? – захвилювався лісник. – Що трапилося? Чому таке занепокоєння?» Сова, ніби розуміючи людську мову, намагалася поривчастими рухами вперед спрямувати кудись лісника.

Лісник, не вагаючись, рушив за совою. А далеко таки й не довелося йти, бо за кілька метрів від дупла,

саме там, де узвишшя різко переходить у невелике схиясте урвище, виднілося п'ять свіжих пеньків від нещодавньої рубки. Сова стурбовано закружляла навколо пеньків та вмостилася на одному з них, ритмічно перекочуючись, наче маятник, з однієї лапки на другу та висвистуючи досі не чутні лісником звуки: «ку-вік» та «век-век». «Як??? Рубка??? Браконьери!!! – розгнівався лісник, аж розчервонілося обличчя. – Оце так неподобство!!! Як же ж так можна??? Здорові, міцні дуби, а їх...»

Цієї ж миті сова здійнялася ввись та стрімко злетіла по схиястій траєкторії вниз, вказуючи таким чином ліснику шлях транспортування зрубаних дубів. «Зрозуміло, – споглядав за рухами сови лісник. – Це ось так колоди перетягнули канатами донизу, а там вже й на транспорт завантажили, ось і сліди від шин вантажівки, – розпізнав усе лісник. – А ти, совунчику, молодець, справжній вистежувач», – похвалив сову, ледь усміхнувшись.

Аж ось сова знову злетіла вгору і подалася до залишених пеньків. Лісник зрозумів, що варто і йому попрямувати за совою. Коли, зрештою, він знову піднявся на те узвишшя, сови на жодному з пеньків не було. «Ти де?» – гукнув. Неподалік із-за кущів донісся шум крил. Лісник підійшов ближче до того місця, звідки шуміло, і побачив, як сова просто б'є крильми по одному з кущів. Вражений такими діями пернатого друга, лісник, не вагаючись, оглянув чагарник, зазирнувши вглиб. «Що це??? Бензопила??? Тож

крадії лісу ще лише розпочинають свою злодійську справу... Вони рішуче налаштовані повернутися... Он як замаскували засіб нищення дерев. А пила ще трохи тепла. Тож вони працюють вночі. Не дивно, що тобі, сово, вдалося так усе добре розгледіти, ти ж бо вночі найкраще бачиш. Нам терміново треба щось придумати, аби спинити це», – розмірковував уголос лісник. І ось за мить сяйнула чудова думка: заманити браконьєрів у пастку. А пасткою послужить вовча яма, так саме вовча яма, яку колись ще батько лісника викопав самотужки, аби впіймати двійко вовків, що за часів лютої зими якось забрели в пошуках їжі аж у село. Тоді були влаштовані справжні лови, що увінчалися успіхом. Опудала з тих вовків понині представлено в обласному музеї. А допомогла саме вовча яма.

«Вона десь тут... – енергійно вдався у пошуки викопаної пастки кмітливий лісник. – Ось цей куц, а ось тут ще один, а ось і яма», – зрадів, знайшовши її.

Віднайдену вовчу яму довелося добре розчистити від гілок і листя, тим самим трохи поглибити її, а далі замаскувати легкими гілочками. Все необхідне лісник мав при собі, адже цього вимагала його професія – бути наготові, маючи елементарне спорядження на всяк випадок. Тож на мотузці він спустився донизу, у тканинні міцні мішки закинув усе зайве з ями та витягнув нагору. Замаскувавши поверхню ями гілками, струсонув долонями, втер чоло: «Начебто готові до зустрічі... Ой ледь не забув: треба нам приманку, нею буде якраз їхня бензопила». Лісник

поспішив за нею, а принісши, поклав обережно на протилежний краєчок впорядкованої ями.

Погладив свої вуса у задумі й мовив до сови: «Треба їх сюди заманити! Як тільки-но підходитимуть по бензопилу, гілки під ногами тріснуть, і вони опиняться у ямі. Маєш, совунчику, мені допомогти сюди їх заманити, чуєш?» Сова, наче з легкістю второпавши все сказане до неї, мовила своє «угу». Тож треба було тільки дочекатися ночі.

Лісник попрямував додому, щоб трохи відпочити перед подальшими діями. «А ти, совунчику, зоставайся на сторожі! – наголосив сові лісник, рушаючи вниз із гори. – Пильно спостерігай! Надзвичайно важлива у нас із тобою тепер місія!» Сова крутнула головою, кинувши на прощання «угу».

Не дивно, що так розхвилювалися сови. Самиця принишкла в гнізді, оберігаючи щосили своїх малюків, а самець забідкався у хвилюванні за свою родину, адже місце рубки браконьєрів зовсім поруч. А якщо їм заманеться і цього дуба-красеня зрубати? А там же... совина сім'я! Йдучи лісом, глибоко вдихаючи насичений свіжістю кисень, лісник намагався вгамувати своє хвилювання, а також гнівливість, яку відчував до правопорушників. Людська жабода до збагачення через нищення природи ніяк не давала йому спокою. Не раз міркував над тим, чому людина так легко може йти на компроміс зі своїм сумлінням, порушувати гармонію в природі та навіть не замислюватися...

* * *

Вечоріло. Виснажена за день природа готувалася до відпочинку. Вшухав денний гамір та метушіння і лісових мешканців, і свійських тварин. Припиняли господарські роботи й люди, де-не-де вчувалися сусідські теревені, то тут то там влаштовувалися посиденьки, пахло звідусюди смачною вечерею...

Тільки лісник цього вечора був особливо настожований та зосереджений. Намагався продумати наперед свої дії, витворити певний план, аби нічого не

випустити з уваги. Адже браконьєри – люди непрості. А за свої свідомо злочинні дії щодо природи мають нести відповідальність, навчитися на помилках, щоб їх більше не припускати.

«Бух, бух, бух», – обірвав міркування лісника чийсь назойливий стукіт крізь віконне скло. Чоловік стрепенувся, підійшов до вікна: настирливо біла крильми по склу сова, клацала дзьобом, певно, на знак небезпеки. Лісник усе зрозумів, миттю зібрався в дорогу. «Безсумнівно, приїхали!!!» – мовив до дружини і хвацько рушив у ліс. «Хай Бог береже!» – гукнула услід стурбована дружина, зоставшись на порозі хати. «Тату, повертайся швидко!» – загукали діти, притулившись до мами.

Сова летіла попереду, мов провідник. У лісника аж калатало серце – місія порятунку лісу розпочалася! Досить швидко рятівники дісталися до потрібного місця. З-за кущів добре видно було, як внизу двоє кремезних чоловіків пораються біля вантажівки, готуючи відповідне спорядження для своєї нечесної роботи. Ось вони вже піднімаються вгору по схилу, важке дихання та неголосна розмова все ближчають. Лісник, затамувавши погляд, спостерігає за кожним рухом браконьєрів.

- А пила де? – озвався один до другого.
- В магазині! – регоче той у відповідь.
- То ти, бачу, мудрий дуже?! – сердиться перший.
- «Угу!» – вчулося.
- Та що ти угукаєш, слів не маєш? – питає далі.

– Та ж то не я.

– А хто? Я хіба?

– Та ми ж – у лісі, телепню, забув?

– А... Точно.

– А пилу я там, у кущах, заховав.

– Та хіба заховав? – той перший тикнув пальцем у бік пили. – Он як добре видніється, – мовив та рушив у напрямку до неї.

– Стій!!! – вигукнув другий. – Щось тут не те... Я дійсно її був у кущах сховав!

– Що ти там пам'ятаєш? Ніч же була, – насто-рожено мовив перший, зупинившись перед самі-сінькою ямою.

Зненацька, зовсім не очікувано для браконьєрів налетіла грізна сова. Гучним та пронизливим криком «ку-вік», «век-век» приголомшила злодіїв. Великими та сильними крильми почала щодуху вдаряти того, що стояв при ямі. Вона цілеспрямовано штовхала його вперед, хоча би на крок. Проте браконьєр все кру-тився на місці, відмахуючись руками від нападу: «Допоможи!!!» – гукав до напарника. Той рвучко підбіг, вхопивши палицю, щоб відігнати птаха. «На тобі!!!» – випалив, замахнувшись на пернатого щосили, однак вправна сова, яка дуже добре все бачить вночі, а ще й сама – прекрасний мисливець, з легкістю крутнула вбік, а далі могутніми лапами вхопилася за ту таки палицю і штовхнула браконьєрів. Втративши ґрунт під ногами, крізь хрускіт маску-вальних гілок обидва чолов'яги опинилися в глибокій

вовчій ямі. Все... Справу зроблено... Лісник миттю зателефонував до поліції, повідомивши про злочинні дії браконьєрів.

Очікуючи на їхній приїзд, лісник ніяк не міг натішитись дивовижною співпрацею зі своїм пернатим колегою. «Ти, совунчику, просто молодчина: напав у найбільш слушний момент заради порятунку лісу!!! Наш ліс – під Божою опікою та під твоїм совиним крилом», – вдоволено мовив до птаха лісник, злегка погладжуючи густі свої вуса та вдивляючись у неозоре безмежжя нічних Карпатських гір.

Літературно-художнє видання

Під совиним крилом

Екооповідання для дітей середнього та старшого шкільного віку

Авторка тексту: **Наталія Гумен-Біланіч**

Редагування та коректура авторські

Художнє оформлення **Марти Михайлець**

Комп'ютерна верстка та дизайн обкладинки **Василини Куклишин**

За загальною редакцією **Олександра Бокотея**

Видавництво «Карпатська вежа»

ISBN 978-966-8269-75-8

Віддруковано ФОП «Наумченко»

у співпраці з ФОП «Project Bureau».

Підписано до друку 23.12.2021. Формат 60x84/16.

Папір офсетний, друк офсетний.

Тираж 1000 примірників.

**ВИДАННЯ ПРИЗНАЧЕНЕ ДЛЯ
БЕЗКОШТОВНОГО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ.**

**В електронному вигляді доступне
на сайті IRCEF – <https://ircef.org/>
або за посиланням QR-коду –**

